

repræsentationen kan beskæftige sig med; thi for mig staar det saaledes, at skal et Folk bevare sin Selvstændighed og sine Sæder, Skikke og Sædvaner, saa udfordres der, at Statsborgerne ere i Besiddelse af en vis Landsmodenhed og et vist materielt Velvære. Saa, jeg vil gaa endnu videre. Jeg tror, at dersom Nationen i Længden vil bestaa som Folk, maa den ikke alene, naar den kommer til et vist Trin, blive staaende paa det Oplysningsstandpunkt, hvorpaa den staar, men bestandig gaa fremad. Thi jeg tror, at Historien viser os, at de Folkelag, som have forsmet deres Oplysning, ere komne til at staa stille baade i Lands- og Regensudvikling, baade paa det aandelige og paa det materielle Omraade. Altsaa maa vi nemt kunne blive enige om, at det er en vigtig Sag. Men jeg tror, at dersom jeg har Ret, at det er en vigtig Sag for ethvert Folk og enhver Nation, er det for de smaa Stater en særlig vigtig Sag. Thi jeg tror ikke, at et lille Folk i Længden kan opretholde sin Selvstændighed som Folk ved blanke Bajonetter og staalglindsende Kanoner. Vi høre saa ofte her blive talt, som om det var vor eneste Opgave at have Bajonetter og Kanoner. Det tror jeg ikke paa; jeg tror paa, at, for at bestaa som Folk, skulle vi være i Besiddelse af en vis Landsmodenhed og en vis Livsfriskhed, og derfor kan jeg godt være enig med det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgfreds (Lund), deri, at det er en meget vigtig Sag. Men det gaar jo mig som andre ærede Medlemmer, at, naar vi begynde at tale om Sagen, stander vor Enighed. Man begynder i Regelen at tale om Skoleanordningen af 1814, dens Fremkomst og Virkning paa Folket til Nutiden. Nogle mene, at det var en udmærket Anordning, et godt Grundlag at bygge paa, og Andre, at det næsten har været en Ulykke for Folket, at vi fik dette Grundlag. Jeg tror, at det kunne vi lade ligge; i alt Fald vil jeg det. Kun skal jeg bemærke, at man ikke skal dømmes Skoleanordningen af 1814 altfor haardt; thi man maa vel erindre, paa hvilket Tidspunkt denne Skoleanordning fremkom. Det var en aandelig og materielt trykket Tid, fra den aandelige Side betragtet Nationalismens Tid og fra den materielle Side betragtet en Tid, da Staten nylig havde spillet Bankerot, saa at det vel kan være, at Folket havde vanskeligt ved at tage Sagen i sin Haand; men derved skal jeg ikke opholde mig. Et kunne vi imidlertid være enige om, som vist ogsaa er anerkendt fra den anden Side, at Skoleanordningen af 1814 ikke længer passer til Folket paa det Standpunkt, hvorpaa det nu staar i politisk Henseende, og det er ogsaa blevet erkendt i Lovgivningen; thi vi have jo adskillige Skolelove, der indeholde Forandringer i Skoleanordningen af 1814, og den ærede Ministers Forslag berer jo ogsaa Præg af, at man ikke skal blive staaende ved en Skolelov som den fra 1814. Derom kan jeg ogsaa blive

enig med det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgfreds, at vi ikke kunne blive staaende ved det Grundlag, skjøndt jeg ikke skal negte, at det ærede Medlems Udtalelser siden tyde paa, at alt det Samle var udmærket godt og alt det Nye, som indeholdes i dette Lovforslag, søfter; men dertil skal jeg komme siden. Dernæst mente det ærede Medlem, at to Strømninger gjorde sig gjældende i Folket, dels her inde og dels paa Folkemødet. Den ene Retning var den, der gik til det yderste Frihølestandpunkt, altsaa, at Staten ikke skal sørge for Børnernes Undervisning og Oplysning; men at det alene var Forældrenes Sag, og den anden Retning var, at man skulde beholde Staten som en Slags Formynder til at sørge for Børneundervisningen. Jeg tror, at det ærede Medlem har Ret, at der er to saadanne Strømninger; til den sidste hører efter min Opfattelse ubetinget det ærede Medlem; men jeg tror, at disse to Strømninger ikke ere de overveiende; jeg tror, at der er en tredje Strømning, som har langt større Rod i det danske Folk, og det er den, der siger, at Forældrene, saa vel som Kommunerne skulde have den største Indflydelse paa Undervisningen, men under Statens Tilsyn. Det enkelte Individ, de enkelte Forældre skulde overfor Børnet have den største Indflydelse paa, paa hvilken Maade de ville lade det oplære, og Kommunerne skulde have Ret til at ordne deres Skoleforhold paa den Maade, de ville, men paa den anden Side skal Staten over for saadanne Kommuner og Individer, der ikke drage den rette eller tilbørlige Omsorg for deres Børns Oplærelse, have Midler i Hænde til at gribe til og fremtvinge Oplysning. Det tror jeg, er den Strømning, som har den største Rod i den danske Befolkning, og jeg vil for mit personlige Vedkommende sige, at jeg ubetinget staar paa dette Standpunkt (Lund: Jeg tilgæledees). Men det ærede Medlems Udtalelser bevise ganske det Modsatte; det kan være, at han selv tror det; men hans Udtalelser bevise ganske det Modsatte. Nu bliver Spørgsmaalet, altsaa, om det Forslag, som der foreligger, tilfredsstiller den Strømning, som jeg mener er overveiende i det danske Folk, nemlig, at lige saavel Individerne som Kommunerne skulde have en vis Selvstyrelse, og at paa den anden Side Staten kan gribe til, naar det ikke plulstgjøre deres Forpligtelser. Men saa kan jeg ikke skjule for mig selv, naar jeg ser paa Lovforslaget og dets enkelte Bestemmelser, at det paa ingen Maade tilfredsstiller dette Formaal. Dertilmod, det gaar i en Retning, som passer til det ærede Medlems Udtalelser; det ser, om jeg saa maa sige, med falkke Dine, baade paa Kommunerne og de enkelte Individer, det skal være, som om man havde en Kjede fra Oven, og naar man saa træk i denne Kjede, fulgte det Bæle, efter som Linsoldater. Det er den Lante, som gaar gennem Lovforslaget. Uden at jeg skal komme ind paa